

یادداشت

سامانه نیما برود یا بماند؟

حمید باقریان، کارشناس و تحلیلگر اقتصادی

● بازار ارز یکی از بازارهای حساس ایران است که نوسانات شدید آن سایر حوزه‌ها را تحت تأثیر قرار می‌دهد. نوسانات ارز و اتفاقاتی که به‌تازگی ایران به واسطه برجام درگیر آن بود، باعث شد دولت به صورت قیم وارد شده و ارز را تک‌نرخ کند. با این اقدام همه فعالیت‌های خارج از چارچوب تعریف‌شده، غیرقانونی و خریدوفروش ارز با قیمت‌های دیگر قاچاق اعلام شد. فروردین‌ماه در همین بازار بی‌ثبات و با وجود شکایت صرافی‌ها و کلافه‌شدن مردم از وضع ناسامان اتفاقی افتاده، دولت خیر از رونمایی سامانه‌ای به نام «نیما» داد. بانک مرکزی بهمن سال گذشته با راه‌اندازی سامانه «نیما»، مقدمات سامان بخشیدن به بازار ارز کشور را فراهم کرد. سامانه نیما در واقع مخفف عبارت «نظام یکپارچه معاملات ارزی» محسوب می‌شود و با هدف تسهیل تأمین ارز و ایجاد فضای امن برای خریداران و فروشندگان ارز راه‌اندازی شده است. سامانه یادشده به این منظور طراحی شده تا متقاضیان خرید ارز بتوانند درخواست خود را در یک زمینه یکپارچه در اختیار فروشندگان ارز قرار دهند و فروشنده‌ای که تمایل به ارائه خدمات دارد، بتواند در زمینه‌ای سالم و رقابتی، پیشنهاد خریدار ارز را پاسخ دهد. در واقع زمینه‌ای آنلاین برای خرید و فروش ارز است. بازرگانان می‌توانند با مراجعه به سامانه جامع تجارت، درخواست خود را برای تأمین ارز ثبت سفارش‌های غیربانکی ثبت کنند. پس از ثبت سفارش و با توجه به هماهنگی صورت‌گرفته بین بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران و وزارت صنعت، معدن و تجارت، این درخواست به صورت خودکار و برخط به سامانه نیما انتقال پیدا می‌کند و در نتیجه درخواست خرید ارز بازرگانان از سوی صرافی‌ها مشاهده می‌شود و در صرافی‌ها می‌توانند پیشنهاد خود را ارائه دهند.

بی‌سروسامانی بی‌سابقه در بازار ارز در چند ماه گذشته ارمغانی بود که نیما یا خود به همراه آورد. دولت و بانک مرکزی می‌خواستند با تک‌نرخ‌کردن ارز تعادل بازار را حفظ کنند؛ ولی ارز نه‌فقط در نیما تک‌نرخ نشد؛ بلکه به رونق‌گرفتن بازار ارز قاچاق و زیرزمینی نیز دامن زد. هرکدام از کالاها بسته به تصمیم‌گیری دولت و میزان ضرورت تقسیم‌بندی شدند و نرخ ارز جداگانه‌ای برای هرکدام تعریف شد. این سامانه علاوه بر ناسامانی در بازار از نارضایتی اصناف و فعالان اقتصادی را هم به دنبال داشت. همین به اصطلاح تک‌نرخ‌شدن دلار با قیمت چهارهزارو ۲۰۰ تومانی در بازار ارز، رانتی را برای بعضی‌ها به ارمغان آورد که باعث شد اقتصاد بیشتر از قبل بلنکد. عرضه دلار چهارهزارو ۲۰۰ تومانی برای قسمت بزرگی از واردات که در اولویت نیستند، در مقابل نرخ پی‌ال‌ای ارز در جریان بازار آزاد، عاملی برای تحلیل منابع ارزی و ایجاد رانت و فساد خواهد شد و به‌همین دلیل باید درباره این سیاست بازنگری کرد. بعضی از این موارد، اشکالات ساختاری در این سامانه است؛ مانند بخش‌هایی از بازار و نیازها که در نظر گرفته نشده، روال‌هایی که به‌درستی تعریف نشده و در طی‌کردن آن اشکالات اساسی به وجود می‌آید. در بعضی از موارد متصدیان و متولیان تأییدیه‌ها و امور مشخص نیستند و روند کار در یک دور گیج‌کننده گم می‌شود. در برخی دیگر سازوکارها روشن نیستند و راه‌هایی برای دوزدن آن وجود دارد. طرف دیگر موضوعات فنی این سامانه و اشکالاتی است که در حال کارکردن با آن نمایان می‌شود؛ اینکه انتظار می‌رفت دولت بتواند در دنیای مدرن و پرشتاب فناوری امروز از شیوه پیشرفته‌ای استفاده کند. تصمیم‌گیری برای کنترل بازار عجولانه و غیرهدفمند بوده و از همان ابتدا مشخص بود که نمی‌توان بازار ارز را یکپاره و در تصمیمی دستوری و غیرکارشناسی کنترل کرد و شرایط به‌گونه‌ای پیشی نخواهد رفت که نتیجه مطلوبی به همراه داشته باشد.

مشکل این مدیریت عمل برخلاف قانون است. پیمان‌سپاری ارزی غیرقانونی و ممنوع است. چه کسی به واسطه این پیمان‌سپاری می‌تواند جواب‌گویی حذف صادرکنندگان باسابقه و بدنام‌شدن ایران در خارج از کشور باشد. ۲۷ درصد از صادرات کل کشور به عراق و افغانستان است و پیمان‌سپاری ارزی آن را مورد تهدید قرار می‌دهد. تک‌نرخ‌شدن ارز، پدیده بسیار پست‌پدیده‌ای است که می‌تواند دوی درد بسیاری از مشکلات فعالان اقتصادی باشد؛ ولی نکته اینجا است که دستیابی به این هدف، باید سازگار با اقتضانات تجارت خارجی باشد و نمی‌توان با دستورالعمل و بخش‌نامه‌های یک‌سویه باشد. نمی‌توان به شریک تجاری خارجی گفت که در صف ارز چهارهزارو ۲۰۰ تومانی هستیم و معلوم نیست که چه زمان آن را دریافت خواهیم کرد. تزریق قطره‌چکانی ارز چهارهزارو ۲۰۰ تومانی، منجر به ایجاد عطش کاذب و صوری در بازار شده است؛ به‌طوری‌که وقتی دسترسی افراد به ارز چهارهزارو ۲۰۰ تومانی میسر می‌شود، نمی‌توانند عطش خود را کنترل کرده و صرفاً به اندازه نیاز و تقاضای واقعی خود بسنده کنند.

ادامه در صفحه ۱۰

شرق؛ در شهریور ماه بود که بانک مرکزی بخش‌نامه‌ای به نام «سپرده ارزی» به بانک‌ها ابلاغ کرد و براساس آن اجازه گشایش سپرده ارزی با نرخ‌های سود دو، سه و چهار درصد به بانک‌ها داده شد؛ تجربه‌ای که بانک مرکزی در سال ۹۱ نیز بعد از افزایش نرخ ارز پشت سر گذاشته و البته موفقیت‌آمیز نبود. در آن دوره بعد از ششوک ارزی، بانک مرکزی برای جذب ارزهای خانگی اقدام به جذب سپرده ارزی کرد اما در نهایت آنچه به سپرده‌گذاران بازپرداخت شد، معادل ریالی سپرده ارزی آنها، به نرخ ترجیحی بود و ضرر زیادی به سپرده‌گذاران تحمیل کرد. این ماجرا به‌منزله سرباززدن بانک مرکزی از تعهدات خود به سپرده‌گذاران ارزی بود و بی‌اعتمادی زیادی میان سپرده‌گذاران ایجاد کرد. حالا بعد از گذشت شش سال از این تجربه، بانک مرکزی در سطح وسیع‌تری به‌دنبال به‌کارگیری این ابزار است و با فرستادن آن به مجلس به دنبال دائمی‌کردن طرح سپرده ارزی در بانک‌های عامل است. بانک مرکزی برای جذب ارزهای مانده در خانه‌ها که تا بیش از ۲۰ میلیارد دلار برآورد می‌شود، می‌خواهد سوده‌های دو تا چهار درصدی ارائه کند اما آیا دارندگان ارز با این نرخ‌ها و تجربه اوایل دهه ۹۰ تمایلی به ایجاد سپرده ارزی دارند؟ آیا بانک مرکزی در صورت افزایش دوباره نرخ ارز، منابع ارزی لازم برای ایفای تعهدات خود را دارد؟ پیش‌تر معصومه آقاپورعلیشاهی، نماینده مجلس در گفت‌وگو با خانه ملت آمار حجم دلارهای خانگی را ۲۰ میلیارد دلار تخمین زده بود و این رقم را آمارهای غیررسمی و برخی اظهارنظر مسئولان بانک مرکزی نیز تأیید می‌کند. حالا مرکز پژوهش‌های مجلس در گزارش خود از افتتاح ۱۰ میلیون دلار سپرده ارزی خبر داده اما اگر این عدد را در کنار آمار برآوردی دلارهای خانگی بگذاریم، نشان‌دهنده سهمی برابر ۰۰۰۵ درصد حجم دلارهای ذخیره‌شده در خانه‌هاست و نشان می‌دهد این طرح همچنان از جذابیت لازم برای کشاندن دلارهای خانگی به بانک‌ها برخوردار نیست.

تکرار طرح شکست‌خورده ابتدای دهه ۹۰

به گزارش «شرق»، اخیراً برای جذب ارزهای مانده در خانه‌ها که تا بیش از ۲۰ میلیارد دلار برآورد می‌شود، بانک مرکزی شرایط بهتری نسبت به گذشته برای سپرده‌گیری ارزی در بانک‌ها تعریف و ابلاغ کرد؛ طرحی که مشابه آن در سال ۹۱ نیز به اجرا درآمد. در جریان شوک ارزی سال ۱۳۹۱ با تصمیم بانک مرکزی، بانک‌ها از بازپرداخت سپرده‌های ارزی به صورت ارزی یا تسویه ریالی به نرخ بازار امتناع کرده و سود و اصل

بانک‌های خارجی به سامانه

جایگزین سوییفتم ایران متصل شدند

یک مقام آگاه در بانک مرکزی با اشاره به آغاز فرایند اتصال بانک‌های خارجی به سامانه پیام‌رسان مالی ایرانی، گفت: بانک مرکزی در حال ایجاد و استقرار بسترهای دیگر ارتباطات مالی در جهان است. یک مقام آگاه در گفت‌وگو با فارس، درباره راه‌اندازی سامانه پیام‌رسان مالی جایگزین سوییفتم، اظهار کرد: موضوع در حال پیگیری است و در این زمینه با برخی کشورها در حال همکاری هستیم. وی افزود: بانک‌های خارجی در حال اتصال هستند و دانه‌دانه به این سامانه جایگزین متصل می‌شوند. این مقام مسئول با تأیید اینکه همه بانک‌های ایرانی به این سامانه متصل شده‌اند، در پاسخ به این سؤال که این سامانه در چارچوب سپام است، گفت: بله تقریباً در همان چارچوب است. وی تأکید کرد: البته بستر فقط سپام نیست و بانک مرکزی در حال ایجاد بسترهای جدید است و حتی با برخی بانک‌ها کانال‌های متفاوت دیگری راه‌اندازی می‌شود. سوییفتم به درخواست آمریکا عضویت و فعالیت بانک‌های ایرانی به غیر از ۱۲ بانک را به حالت

صادرات غیرنفتی ۳۰ میلیارد دلار شد

مدیر کل دفتر صادرات گمرک گفت: ارزش صادرات غیرنفتی کشور از اول سال تاکنون از ۳۰ میلیارد دلار بیشتر شده است. به گزارش خبرگزاری صداوسیمما، علی‌اکبر شامانی در ارتباط تلفنی با برنامه گفت‌وگوی ویژه خبری شبکه دو سیما افزود: این مقدار در مقایسه با مدت مشابه سال گذشته ۱۲/۵ درصد افزایش یافته است. وی گفت: وزن صادرات در این مدت ۷۳ میلیون تن بود که در مقایسه مدت مشابه سال قبل ۴/۸۳ درصد کاهش یافته است. مدیر کل دفتر صادرات گمرک افزود: از مجموع صادرات صورت‌گرفته از ابتدای امسال تاکنون شش میلیارد و ۶۰۷ میلیون دلار سهم کشور عراق است که ۲۱ درصد از مجموع ارزش صادرات کشورمان را شامل می‌شود. شامانی گفت: در این مدت ۱۳ میلیون تن کالا به عراق صادر شده که ۱۸ درصد سهم وزنی کل صادرات کشور است. وی افزود: گاز طبیعی، میله‌های آهنی و فولادی، روغن‌های مصرفی و قیر، لوازم خانگی و پاکیزگی و محصولات کشاورزی عمده‌ترین صادرات ایران به عراق در سال ۹۷ است. مدیر کل دفتر صادرات گمرک گفت: ثابت‌نبودن برخی قوانین و تصمیم‌گیری‌های محلی در مرزهای عراق در برخی موارد باعث بروز مشکلاتی در گمرکات می‌شود.

اقتصاد

روش‌های جذب ارزهای در دست اشخاص جواب نداد

سرنوشت دلارهای سرگردان

عکس: مهرداد ریاضی مهر

سپرده‌ها را به صورت ریالی و با نرخ دولتی که فاصله زیادی با نرخ آزاد داشت، تسویه کردند. این اقدام منجر به ازبین‌رفتن اعتماد عمومی به سپرده‌های ارزی و حذف این ابزار از ابزارهای سیاستی شد. اما بانک مرکزی تضمین کرده است که اصل سپرده‌های دریافتی و سود آن به طور ارزی تحویل سپرده‌گذاران شود. بر اساس این بخش‌نامه سود تعیین‌شده برای دلار چهار درصد، یورو سه درصد و درهم دو درصد است که به‌طور سالانه پرداخت خواهد شد.

اما با گذشت چند ماه از اجرایی‌شدن بخش‌نامه ارزی در بانک‌ها، در برخی بانک‌ها سپرده‌گیری ارزی در تمامی شعب انجام می‌شود، اما در برخی دیگر این کار فقط به شعب ارزی محدود شده است. با وجود مشخص‌شدن نرخ سود سپرده ارزی در مصوبه بانک مرکزی، سوده‌های متفاوتی در بانک‌ها پرداخت می‌شود. یکی از بانک‌ها نسبت به سایرین بالاترین سود را پرداخت می‌کند؛ به طوری که گرچه حداکثر سود تا چهار درصد برای دلار تعریف شده است، اما سود پرداختی این بانک به پنج درصد هم می‌رسد. در برخی بانک‌ها برای تمامی ارزها فقط دو درصد سود در نظر گرفته شده است.

در چنین شرایطی بانک مرکزی «طرح سپرده ارزی در بانک‌های عامل» را به مجلس فرستاده و به دنبال تبدیل این ابزار به یک ابزار دائمی است؛ طرحی که مرکز پژوهش‌های مجلس آن را تأیید نکرده است. کارشناسان این مرکز معتقدند درصورتی‌که بانک مرکزی معادل تعهدات ناشی از تضمین سپرده‌های ارزی، منابع ارزی نداشته باشد، در صورت افزایش نرخ ارز دوباره متحمل زیان خواهد شد، درحالی‌که روش جبران این

حس و انفصال برای متخلفان بانک مرکزی

به‌هرحال گرچه هدف اصلی این طرح، بازگرداندن اعتماد عمومی است، ولی به نظر می‌رسد ضمانت اجرایی کافی برای آن لحاظ نشده است. پیشنهاد مرکز پژوهش‌ها این است که ضمانت اجرایی مناسبی برای متخلفان (شخص یا اشخاص مسئول در بانک مرکزی) باید در نظر گرفته شود و این ضمانت اجرایی باید به‌گونه‌ای باشد که علاوه‌بر مجازات متخلف، زمینه جبران ضرر احتمالی سپرده‌گذاران را نیز فراهم کند. یکی از محل‌های قابل پیش‌بینی برای جبران ضرر احتمالی سپرده‌گذاران و ازبین‌بردن انگیزه تخلف در بانک مرکزی، جبران ضرر احتمالی از محل موجودی حساب مازاد حاصل از ارزیابی خالص دارایی‌های خارجی بانک مرکزی، پرداخت شود. یکی‌دیگر از معایب این طرح ارزی هم تعیین سقف و کف سپرده است. برای بازکردن حساب ارزی همراه با سود، حداقل هزار دلار یا یورو یا ارزهای دیگر لازم است و به کمتر از این مقدار سودی تعلق نخواهد گرفت. البته در مواردی برای یورو کف کمتری در نظر گرفته شده و به ۸۰۰ یورو هم می‌رسد. البته برای مقادیر بالاتر از ۱۰ هزار دلار یا یورو هم مشکلی وجود ندارد و امکان افزودن به مبلغ این سپرده‌ها نیز وجود دارد، اما در برخی بانک‌ها از ۱۰ هزار دلار یا یورو بالاتر باید سپرده‌گذار با خود رسید خرید از صرافی یا بانک داشته باشد تا منشأ ارز مشخص شود. همه این اظهارنظرات کارشناسی نشان می‌دهد، طرح سپرده ارزی امکان بازگشت اعتماد عمومی را فراهم نکرده و از طرفی ضمانت اجرایی لازم را برای ایفای تعهدات بانک مرکزی ندارد. معصومه آقاپورعلیشاهی، نماینده مجلس، در گفت‌وگو با خانه ملت آمار حجم دلارهای خانگی را ۲۰ میلیارد دلار تخمین زده بود و این رقم را آمارهای غیررسمی و برخی اظهارنظر مسئولان بانک مرکزی نیز تأیید می‌کند. حالا مرکز پژوهش‌های مجلس در گزارش خود از افتتاح ۱۰ میلیون دلار سپرده ارزی خبر داده است، اما اگر این عدد را در کنار آمار برآوردی دلارهای خانگی بگذاریم، رقمی برابر ۰۰۰۵ درصد حجم دلارهای ذخیره در خانه‌هاست و نشان می‌دهد این طرح همچنان جذابیت لازم را برای کشاندن دلارهای خانگی به بانک‌ها ندارد.

گذر

نرخ تورم ۷ماهه اعلام شد

تورم نقطه‌ای ۳۶/۹ درصد

● شاخص بهای کالاها و خدمات مصرفی در هفت‌ماهه اول امسال نسبت به دوره مشابه سال قبل معادل ۲۰۰۳ درصد افزایش داشته است. به گزارش تسنیم، آمارهای بانک مرکزی حاکی از آن است که شاخص بهای کالاها و خدمات مصرفی در مناطق شهری ایران (شاخص تورم) در مهر ۱۳۹۷ به عدد ۱۴۸۰۴ رسید که نسبت به ماه قبل معادل ۴۰۶ درصد افزایش داشت. این شاخص نسبت به ماه مشابه سال قبل معادل ۳۶۰۹ درصد افزایش یافت. همچنین میزان تورم در ۱۲ماهه منتهی به مهرماه ۱۳۹۷ نسبت به ۱۲ماهه منتهی به مهرماه ۱۳۹۶ معادل ۱۵۰۹ درصد است. شاخص کل بهای کالاها و خدمات مصرفی در مهرماه ۱۳۹۷ پس از حذف نوسانات فصلی نسبت به ماه قبل ۴۰۷ درصد افزایش داشت. شاخص کل بهای کالاها و خدمات مصرفی در مهرماه ۱۳۹۷ نسبت به ماه قبل در همه استان‌های کشور با افزایش همراه بود. بیشترین میزان افزایش متعلق به استان سیستان‌وبلوچستان معادل هشت درصد و کمترین آن مربوط به استان تهران معادل ۳۰۳ درصد بود. در مهرماه ۱۳۹۷، شاخص بهای گروه خوراکی‌ها و آشامیدنی‌ها نسبت به ماه قبل معادل ۵۰۹ درصد افزایش داشت. این افزایش بیشتر ناشی از بالا رفتن شاخص بهای تعدادی از اقلام و گروه‌ها مانند سبزی‌های تازه (به جز بادنجان) معادل ۱۸۰۷ درصد، گوشت دام شش درصد، خشکبار ۱۹۰۷ درصد، رب گوجه‌فرنگی ۸۱۰۵ درصد، انواع برنج ۵۰۲ درصد، فراورده‌های شیر ۶۰۹ درصد، آشامیدنی‌ها ۹ درصد، روغن‌ها و چربی‌ها ۱۰۰۹ درصد، قند، شکر، مربا، عسل، شکلات و محصولات قنادی ۵۰۸ درصد، انواع شیر ۹۰۶ درصد، ماهی و حیوانات دریایی ۷۰۹ درصد، بیسکویت، کیک و شیرینی خشک ۸۰۸ درصد، نمک و ادویه، سس‌ها و چاشنی‌ها و ترکیبات خوراکی ۸۰۳ درصد، انواع خرما ۱۳۰۵ درصد، حبوب چهار درصد، کیوی ۹۰۳ درصد، موز ۱۰۴ درصد، فراورده‌های گوشت ۷۰۵ درصد، ماکارونی ۳۰۹ درصد و سایر فراورده‌های غلات ۲۰۲ درصد بوده است. در این ماه شاخص بهای برخی از اقلام مانند سیب درختی معادل ۶۰۱ درصد، گوشت مرغ ۳۰۷ درصد، تخم‌مرغ ۱۰۸ درصد و بادنجان ۲۰۳ درصد کاهش یافت.

ایران نوین

کلینیک ایران نوین

irannovinclinic.com

جشنواره ۷۷ روز پاییزی

از تاریخ ۱۳ مهر ۹۷ تا شب یلدا

کاشت مو و ابرو

«««« **ج-و-ای-ز-و-ی-ز-ه** »»»»

یک دستگاه خودرو پراید

سفر استانبول به همراه یک نفر

سفر کیش به همراه یک نفر

۷۷ نفر، هر نفر ۷ کارت هدیه

یکصد هزار تومانی

تاریخ عرضه کشی: شب یلدا

۱۰۰۰ ۲۲۲۲ ۵۰۰۰